ਰਾਵਾਸਾਹੇਬ @ ਰਾਵਾਸਾਹੇਬਗੌਡਾ ਆਦਿ.
ਬਨਾਮ
ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਰਾਜ
(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1109-1110 ਦੇ 2010)
ਮਾਰਚ 16, 2023

[ਬੀ. ਆਰ. ਗਵਾਈ, ਵਿਕਰਮ ਨਾਥ ਅਤੇ ਸੰਜੈ ਕਰੋਲ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 – ਧਾਰਾ 302 – ਪੀੜਤ ਦਾ ਕਤਲ ਹੋਇਆ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਮੁੜ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਪੀਡੀਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਬੇਬਾਕ ਗਵਾਹੀ ਰਾਹੀਂ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਦੇਹ ਦੇ ਸਥਾਪਿਤ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ – ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਇਕੋ ਇਕ ਬਿੰਦੂ ਇਹ ਸੀ, ਕਿ ਕੀ ਇਕ ਅਕੇਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਠ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਸੀ – ਫੈਸਲਾ: ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾਇਆ – ਗਵਾਹ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕ੍ਰਾਸ-ਐਗਜ਼ਾਮਿਨੇਸ਼ਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ – ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗਵਾਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਗਿਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮਾਰਿਆ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਹਰ ਇੱਕ ਦੇ ਖੇਡੇ ਗਏ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ – ਇਕੋ ਇਕ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਪੀਡੀਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ, ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੈ ਅਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਦੇਹ ਦੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ – ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1. ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਚੁਕਾਇਆ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਐਗਜ਼ਾਮਿਨੇਸ਼ਨ ਦੀ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਇਥੇ ਅੱਗੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮ੍ਰਿਤਕ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਸ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੀਡੀਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਐਗਜ਼ਾਮਿਨੇਸ਼ਨ ਭਾਗ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਬੇਬਾਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੁਕਦੇ ਹੋਏ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗਵਾਹ, ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕ੍ਰਾਸ-ਐਗਜ਼ਾਮਿਨੇਸ਼ਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਲਗਾਤਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਅਤੇ

ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਲਗਾਈਆਂ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਉੱਤੇ ਧੱਕਣ ਲਈ ਮਿਰਚ ਪਾਊਡਰ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ। ਭਾਵੇਂ, ਗਵਾਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਡਿੱਗਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮਾਰਿਆ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਹਰੇਕ ਦੇ ਖੇਡੇ ਗਏ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਅੱਖ-ਸਾਕਸ਼ੀ PW-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਯੋਗ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ, ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 12 ਅਤੇ 14]

2. ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਨਾਲ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 4 ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਹੋਰ ਲੋਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕਈ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ, ਇਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਇਹ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ ਕਿ PW-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ; ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ PW-1 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਅਸਹਿਣਯ ਦਲੀਲਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅੱਠ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 211]

3. ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ PW-24 ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। PW-1 ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੜ੍ਹਨਾ ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ PW-24 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਿਖਣ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ PW-1 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਇੰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਛੱਡ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇੰਨਾ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸੰਪੂਰਣ ਤੌਰ ਤੇ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ। ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਨੂੰ ਹਿਲਾਇਆ ਜਾਂ ਸੰਦਿਗਧ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਕੀਲ (PW-24) ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ। ਕੀ ਇਹ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ? ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰਿਤ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਬਚਾਅ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਰਦਾਰ ਸੌਂਪਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 22]

4. ਮਸਲਤੀ ਵਿੱਚ ਹੋਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਚਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਹੈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 24]

ਮਰੁਦਨਲ ਅਗਸਤੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਦੀ ਰਾਜ (1980) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 425; ਚੋਟਕਾਊ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ (2022) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ 1313; ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਦੀ ਰਾਜ (2011) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 479 : [2011] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 411; ਰੋਹਤਾਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਰਾਜ (2013) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 434 : [2013] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 884; ਭਗਵਾਨ ਜਗੰਨਾਥ ਮਾਰਕਡ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ (2016) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 537 : [2016] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 452; ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ (2022) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 52; ਕਰੁਣਾਕਰਨ ਬਨਾਮ ਤਮਿਲਨਾਡੂ ਦੀ ਰਾਜ (1976) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 434 : [1976] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 708; ਸਾਧੁਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਰਾਜ (2003) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 231; ਭਗਵਾਨ ਜਗੰਨਾਥ ਮਾਰਕਡ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ (2016) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 537 : [2016] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 452; ਗੋਪਾਲ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ (1979) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 355 : [1979] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 363; ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦੌਲਦ ਖਾਨ (2016) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 607 : [2015] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1131; ਮੇਰਾਜ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ (1994) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 188 : [1994] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 592; ਓਮਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ (2020) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 378; ਸਪਤਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਰਾਜ (2018) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 610; ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਬਨਾਮ ਮ.ਪ੍ਰ. ਦੀ ਰਾਜ (2023) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ 158; ਲਾਲਜੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ (1989) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 437 : [1989] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 130; ਮਸਲਤੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1965 ਐਸ.ਸੀ. 202 : [1964] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 133; ਐਟਲੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1955 ਐਸ.ਸੀ. 807; ਗੁਰੂਦੱਤ ਪਾਠਕ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ (2021) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 116; ਗੀਤਾ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ 2022 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ 57; ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਰਦਾ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ (1984) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 116 : [1985] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 88; ਕਲਾਮਨੀ ਟੈਕਸ ਬਨਾਮ ਪੀ. ਬਾਲਾਸੁਬ੍ਰਮਣੀਅਨ (2021) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 283; ਭਜਨ ਸਿੰਘ @ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਰਾਜ (2011) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 421 : [2011] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1; ਜਗਦੀਸ਼ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਰਾਜ (2019) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 711 : [2019] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 22; ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਦੀ ਰਾਜ (2005) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 195 : [2005] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 450; ਭਾਸਕਰਾਰਾਓ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਰਾਜ (2018) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 591 : [2018] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 751; ਰਾਜੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜ 2022 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ 150; ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਦਨ (2019) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 653 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾਅ ਹਵਾਲਾ

2011] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 411 ਪੈਰਾ 17.1 (ਸੀ) ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

2013] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 884 ਪੈਰਾ 17.2 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

2016] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 452 ਪੈਰਾ 17.2 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

1976] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 708 ਪੈਰਾ 17.3 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

2016] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 452 ਪੈਰਾ 17.4 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

1979] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 363 ਪੈਰਾ 17.5 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

2015] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1131 ਪੈਰਾ 17.6 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

1994] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 592 ਪੈਰਾ 17.6 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

1989] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 130 ਪੈਰਾ 17.8 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

1964] ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 133 ਪੈਰਾ 17.8 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

1985] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 88 ਪੈਰਾ 17.10 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

2011] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 1 ਪੈਰਾ 20 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

2019] 11 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 22 ਪੈਰਾ 23 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

2005] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 450 ਪੈਰਾ 25 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

2018] 4 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 751 ਪੈਰਾ 25 ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ: ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1109-1110 ਦੇ 2010.

20.11.2009 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਧਾਰਵਾੜ ਵਿੱਚ ਸਰਕਿਟ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਕ੍ਰਿਲ.ਏ.ਨੰ. 546 ਅਤੇ 599 ਦੇ 2006 ਦੇ ਨਾਲ।

ਨਾਲ

ਕ੍ਰਿਲ. ਏ. ਨੰ. 1229, 1230 ਦੇ 2011, 213 ਦੇ 2012 ਅਤੇ 682 ਦੇ 2013.

ਨਾਗਮੁਥੁ ਐਸ., ਡਾ. ਕੇ. ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਪ੍ਰਸਾਦ ਗੋਯਲ, ਸੀ. ਐਮ. ਅੰਗਾਡੀ, ਮਨੀਸ਼ ਗੋਸਵਾਮੀ, ਐਮ. ਵੇਂਕਟੇਸੁਲੁ, ਮਿਸ ਮਨੀਸ਼ਾ ਚਾਵਾ, ਮਿਸ ਹਿਮਾਨੀ ਪਾਂਡੇ, ਵੈਰਾਵਨ, ਮਿਸਿਜ ਰਜਨੀ ਕੇ. ਪ੍ਰਸਾਦ, ਬੀ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਪ੍ਰਸਾਦ, ਮਿਸ ਐਨ. ਅੰਨਾਪੂਰਨੀ, ਮਿਸ ਸੁਨੀਤਾ ਸਿੰਘ, ਮਿਸ ਅਭਾ ਆਰ. ਸ਼ਰਮਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਸ਼ੁਭਰਾਂਸ਼ੁ ਪਾਧੀ, ਵਿਸ਼ਾਲ ਬਾਂਸਲ, ਮਿਸ ਰਾਜੇਸ਼ਵਰੀ ਸ਼ੰਕਰ, ਨਿਰੂਪ ਸੁਕ੍ਰਿਤੀ, ਮੋਹਦ. ਓਵੈਸ, ਵੀ. ਐਨ. ਰਾਘੁਪਤੀ, ਮਨੇਂਦਰ ਪਾਲ ਗੁਪਤਾ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਵਾਬੀ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ ਜੇ. ਨੇ ਸੁਣਾਇਆ।

ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ ਜੇ.

1. ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਾਲਾ ਇਕੋ ਇੱਕ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਇਕੱਲੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਅੱਠ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭਰ ਲਈ ਕੈਦ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਕੀ ਇਸ ਇਕੱਲੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹ ਯੰਕੱਪਾ ਪੰਚਗਵੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-1) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੈ; ਕੀ ਉਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੈ?; ਕੀ ਉਸ ਨੇ ਸੱਚਾਈ ਨਾਲ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ?; ਕੀ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਾਂ, ਵਾਧਾਂ ਜਾਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਣ ਜਾਂ ਸੰਦਿਗਧ ਬਣਾ ਸਕੇ?; ਅਤੇ ਕੀ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸੰਦੇਹ ਦੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ? ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਹੈ ਜੋ ਅਸੀਂ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਗਏ ਹਾਂ।

2. ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਤਿਆਪਾ ਨੂੰ ਦਿਨ ਦਿਹਾੜੇ ਕਲਿਤੱਪੀ ਪਿੰਡ, ਜਮਖੰਡੀ ਤਾਲੁਕਾ ਵਿੱਚ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਸੇ ਦਿਨ ਯਾਨੀ ਕਿ 13.08.2004 ਨੂੰ 04.00 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਟੇਰਡਾਲ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਗਲਕੋਟ, ਕਰਨਾਟਕ ਨਾਲ ਇੱਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਹਨੁਮੱਪਾ ਸੰਗੱਪਾ ਕੇਰੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-32), ਜਿਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੋਸਟ-ਮੋਰਟਮ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਜੋ ਡਾ. ਸ਼ੱਬੀਰ ਪਟੇਲ, ਪੀਡਬਲਯੂ-27 ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਪੋਸਟ-ਮੋਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਕਸ.ਪੀ-25) ਜੋ ਕਿ ਉਕਤ ਮਾਹਰ ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ 21 ਚਾਕੂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਘਾਟਾ ਗੰਭੀਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸਨ, ਜੋ ਤੇਜ਼-ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ(ਾਂ) ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧ ਸਬੰਧੀ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਾਰੇ ਅੱਠ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ, ਯਾਨੀ, ਰਾਮੱਪਾ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1), ਸ਼ੰਕਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2), ਕ੍ਰਿਸ਼ਨੱਪਾ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3), ਗੁਲੱਪਾ ਗਵੱਪਾ ਕਰਿਗੰਨਨਵਾਰ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 4) (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 4), ਬੀਰੱਪਾ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 5), ਰਵਾਸਾਹੇਬ ਲਕਸ਼ਮਣ ਪਾਟਿਲ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 6), ਯੰਕੱਪਾ ਸ਼ਿਵੱਪਾ ਨਾਇਕ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 7) ਅਤੇ ਪਰੱਪਾ @ ਗੁਲੱਪਾ (ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 8), ਨੂੰ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਯਾਨੀ, ਜੰਬੀਆ/ਜੰਬੇ (ਤੇਜ਼-ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ), ਬਟਨ ਚਾਕੂ। ਮਿਰਚ ਪਾਊਡਰ ਵੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ।

3. ਪਰੀਖਣ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰਿਤ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ (32 ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ) ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉੱਚਿਤ ਸੰਦੇਹ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਗਿਆ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਬੇਬਾਕ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ, ਨਾਮਤਃ, ਸ਼ਸੱਪਾ ਰੈੱਡੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-7) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਬੇਬਾਕ ਹਿੱਸੇ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ। ਇਸ ਲਈ, ਪਰੀਖਣ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰਣੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਅਨੁਸਾਰ ਕੈਦ ਭੁਗਤਣ ਲਈ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ:

ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਚਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ।

4. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਪਰੀਖਣ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵਾਪਸੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਅਤੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਉਂਦਿਆਂ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ਮੀਨ/ਸਰਹੱਦ ਵਿਵਾਦ ਸਬੰਧੀ ਪਿਛਲੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੇ ਤੱਥ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ।

5. ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ, ਨਾਮਤਃ, (i) ਰਾਵਸਾਹੇਬ @ ਰਾਵਸਾਹੇਬਗੌਡਾ (ਏ-6), (ii) ਯੰਕੱਪਾ ਸ਼ਿਵੱਪਾ ਨਾਇਕ (ਏ-7) ਅਤੇ (iii) ਪਰੱਪਾ @ ਗੁਲੱਪਾ (ਏ-8), ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਖਾਸ

ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਕਰਨਾਟਕ [ਸੰਜੈ ਕਰੋਲ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ.]

6. ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਤ ਤੇਜਧਾਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲਗਾਏ ਗਏ ਕਈ ਜਖਮਾਂ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਸੰਖੇਪਤਾ ਦੇ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਜਖਮ ਅਤੇ ਕੱਟੇ ਗਏ ਜਖਮ। ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂ ਘਟਨਾ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ, ਨਤੀਜਾ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਬਰੀਕਰਨ ਹੋਣਾ ਹੈ।

7. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 136 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ, ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਿਰਣਾਂ ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ, ਸਿਵਾਏ ਬਹੁਤ ਖਾਸ ਹਾਲਾਤਾਂ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵੱਡੀ ਗਲਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ। ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ "ਰੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ" ਅਤੇ "ਸਾਬਤ ਤੱਥਾਂ" ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂ "ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂਕਾਂ ਦੇ ਸੁਥਰੇ ਸਿਦਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਅਤੇ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ" ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਦੇਹ ਦਾ ਲਾਭ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਆਦਿ, ਤਾਂ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇਣੇ ਕਿ ਅਸੀਂ ਵੱਖਰਾ ਨਤੀਜਾ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਬ ਤੱਕ ਕਿ, ਜ਼ਰੂਰ, ਨਤੀਜਿਆਂ ਨਾਲ ਛੇੜਛਾੜ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰਣਾਂ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਸਮਾਨ ਹਨ।

8. ਅਸੀਂ ਪਰਿਸਥਿਤੀਜਨਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਨਿਪਟ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇੱਥੇ, ਸਬੂਤ ਸਿੱਧੇ ਹਨ ਦੋਨੋਂ ਅਪਰਾਧ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਬੰਧੀ।

9. ਇਸ ਮੌਕੇ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਵਿਚਕਾਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਦੂਰ ਦੇ ਚਚੇਰੇ ਭਰਾ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇੱਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਮ੍ਰਿਤਕ (ਸਤਿਆਪਾ) ਯਾਨਕੱਪਾ ਪੰਚਗਵੀ (ਪੀਡਬਲਿਊ-1) ਦਾ ਅਸਲੀ ਭਰਾ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 4 ਅਤੇ 5 ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਅਸਲੀ ਭਰਾ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 3 ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 6 ਤੋਂ 8 ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 5 ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹਨ। ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਜੋ, ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬੇਬਾਕ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੈਲ ਗੱਡੀ ਰਸਤੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਵਿਵਾਦ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ, ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਝਗੜਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਨੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ/ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ, ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਉਕਤ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਵਿਵਾਦ ਬਰਕਰਾਰ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਸੱਪਾ ਰੈੱਡੀ (ਪੀਡਬਲਿਊ-7) ਜੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਤਿਆਪਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਫਿਰ, ਉਸੇ ਸਾਹ ਵਿੱਚ, ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ, ਘਟਨਾ ਤੋਂ 15 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਸਬੰਧੀ ਵਿਵਾਦ ਉੱਠਿਆ ਸੀ ਅਤੇ "ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਰਾਮੱਪਾ ਨੇ ਸਤਿਆਪਾ ਨੂੰ ਰਾਹਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ"। ਭਾਵੇਂ ਪੰਡੱਪਾ ਸਿਆਰਦੇਦੀ (ਪੀਡਬਲਿਊ-8) ਵੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਸਬੰਧੀ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਖੋਜਾਂ ਹਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਸੀ ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਤੱਥ ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡ ਜਾਂ ਗਲਤ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਮੁਕੱਦਮਾ

10. ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਜੋ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਕਿਸ ਨੇ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ. ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਮਾਨਤਾਂ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਸਰਾਹਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਪਾਇਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

11. ਹੋਰ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ, ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਭਾਗਿਆਨਾ ਦਿਨ, ਯਾਨੀ 13.08.2004 ਨੂੰ ਉਹ ਅਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਤੇਰਡਾਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਾਣੀ ਜਾਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਮਿਲੇ ਜਿੱਥੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਾਮੀਣ ਬੈਂਕ ਸਾਸਿਲਾਤ ਸ਼ਾਖਾ ਤੋਂ ਨਿਕਾਲੇ ਗਏ 50,000 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ। ਮ੍ਰਿਤਕ, ਚਾਰਾ ਖਰੀਦਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਪਣੀ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਕਲਿਤੱਪੀ ਪਿੰਡ (ਉਸ ਦੇ ਨਿਵਾਸ ਦੀ ਥਾਂ) ਵਾਪਸ ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਗਵਾਹ ਇੱਕ ਪਿੱਛੇ ਬੈਠੇ ਸਵਾਰ, ਅਸ਼ੋਕ ਮਾਰੇਗੁੱਡੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-19), ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਪਿੱਛੇ ਚੱਲਣ ਲੱਗਾ। ਰਸਤੇ 'ਤੇ, ਲਗਭਗ 2.45 ਵਜੇ ਗਵਾਹ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ (ਨੰਬਰ 1 ਤੋਂ 8) ਨੂੰ ਜੋ ਜਾਲੀ ਕਾਂਟੀ ਦਰੱਖਤਾਂ ਵਿੱਚ ਛੁਪੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਵੱਲ ਦੌੜਦੇ ਹੋਏ ਪਾਇਆ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 8 ਨੇ ਗਾਲੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਕਿ 'ਪਾਇਆ ਸਤਿਆ ਸੁਲੇਮਾਗਨੇ ਨਿੰਨਾਨੁ ਕੋਂਡੁ ਹਾਕੁਤ ਤੇਵੇ' (ਤੂੰ ਕੁੱਤੇ ਦੀ ਔਲਾਦ, ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਵਾਂਗੇ)। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਆਪਣੀ ਸਾਈਕਲ ਛੱਡ ਕੇ ਸਪਾਟ ਤੋਂ ਦੂਰ ਭੱਜਣ ਲੱਗਾ ਜਿਥੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀ ਉਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਭੱਜਣ ਲੱਗੇ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 8 ਪਰੱਪਾ @ ਗੁਲੱਪਾ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਮਿਰਚ ਪਾਊਡਰ ਸੁੱਟਿਆ; ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1 ਅਤੇ 2 ਨੇ ਜੰਬੀਆ/ਜਾਂਬੇ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਦੇ ਗਲੇ ਅਤੇ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤੇ; ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 3 ਤੋਂ 7 ਨੇ ਬਟਨ ਚਾਕੂਆਂ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ 'ਤੇ ਵਾਰ ਕੀਤੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਜਲਦੀ ਹੀ ਦੋਸ਼ੀ ਗੋਲਾਭਾਵੀ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਭੱਜ ਗਏ। ਗਵਾਹ ਨੇ ਮਦਦ ਲਈ ਚੀਕਾ ਜਦੋਂ ਸਸਾਪਾ ਰੈੱਡੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-7), ਪੰਡੱਪਾ ਸਿਆਰਡੇਡੀ ਪੀਡਬਲਯੂ-8), ਸ਼੍ਰੀਸ਼ੈਲ (ਪੀਡਬਲਯੂ-11) ਅਤੇ ਰਾਮੱਪਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-12) ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ। ਨਾਲ ਹੀ, ਨੇੜਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕ, ਨਾਮਤ: ਲਕਾਵਾ ਸਿੱਧਾਪੁਰ (ਪੀਡਬਲਯੂ-9) ਅਤੇ ਸੁਸ਼ੀਲਾਵਾ (ਪੀਡਬਲਯੂ-13) ਪਹੁੰਚੇ। ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਵਕੀਲ, ਨਾਮਤ: ਹਨੁਮੰਤ ਭੀਮੱਪਾ ਰੈੱਡੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ- 24) ਰਾਹੀਂ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਨਿਰਕਸ਼ਤਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਆਪਣੀ ਅੰਗੂਠੇ ਦੀ ਛਾਪ ਲਗਾਈ, ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ।

12. ਇੱਥੇ ਹੀ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਸੀਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਲਾਈਨ ਤੋਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਨੋਟਿਸ ਕਰਾਂਗੇ, ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਆਈ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਮਾਰਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਗਿਣਤੀ 'ਤੇ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਭਾਗ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਬੇਰੋਕਟੋਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਝਾੜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲੁਕਦੇ ਹੋਏ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗਵਾਹ, ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਸੰਗਤ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ। ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭੱਜਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਮਿਰਚ ਪਾਊਡਰ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਧੱਕਾ ਦਿੱਤਾ। ਭਾਵੇਂ, ਗਵਾਹ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਗਿਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕਿਸ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਮਾਰਿਆ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਡੇ ਗਏ ਕਿਰਦਾਰ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ।

ਕਰਨਾਟਕ [ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

13. ਪੀਡਬਲਿਊ-7, ਵਿਰੋਧੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਆਪਣੀ ਬੇਵਿਵਾਦ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 1, 2 ਅਤੇ 3 ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਘਟਨਾ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲਾਭਾਵੀ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਭੱਜਦੇ ਹੋਏ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ। ਹੋਰ ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਉੱਤੇ ਕਈ ਸੱਟਾਂ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਮਿਰਚ ਪਾਊਡਰ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਦੇਖਿਆ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਲੱਕੱਪਾ ਸਿੱਦਾਪੁਰ (ਪੀਡਬਲਿਊ-9) ਅਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਮਾਰੇਗੁੱਡੀ (ਪੀਡਬਲਿਊ-19) ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਅੱਗੇ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਾਇਆ ਗਿਆ, ਜੋ ਗੱਲ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ, ਹੋਰ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

14. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਕਲੌਤੇ ਅੱਖ-ਗਵਾਹ ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ, ਸੱਚੀ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ।

15. ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਇਕ ਅੱਖ-ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਆਠ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਸਲਾਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਬਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਅਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

16. ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਮਾਤਰਾ, ਅਤੇ ਚੂੰਕਿ, ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਬਿਆਨ "ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ" ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ" ਜਾਂ "ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਗੁਣਵੱਤਾ" ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੋ ਸੰਭਵ ਸੰਸਕਰਣਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਸੰਸਕਰਣ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਨੂੰ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵੱਡੇ ਵਕੀਲ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਰੁਦਨਾਲ ਅਗਸਤੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ (1980) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 25 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਡਿਵੀਜਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਡਿਲੀਵਰੀ ਦੁਆਰਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ 29 ਘੰਟਿਆਂ ਦੀ ਦੇਰੀ ਨੂੰ "ਗੰਭੀਰ ਖਾਮੀ" ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ; ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਛੋਟਕਾਊ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2022) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ 313. ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕੇਸ ਇਸ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਲਈ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ।

17. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਉਭਰੇ ਹਨ। ਤੁਰੰਤ ਲਿਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੁਝ ਸਿਧਾਂਤ ਹਨ –

17.1 ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ:

a) ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਪੁਸ਼ਟੀਕ੍ਰਿਤ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਬਾਰੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਵਿਚਲਨ ਹੈ, ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ;

b) ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

c) ਅੱਖਾਂ ਦੇਖੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦਾ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਹੀਂ, ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਘਬਰਾਹਟ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਵੇ, ਸਿਧਾਂਤ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ 'ਤੇ ਮਾਤਰਾ ਹੈ। [ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਦਾਸ ਬਨਾਮ ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਰਾਜ (2011) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 479]

17.2 ਛੱਡਛਾੜਾਂ, ਘਾਟਾਂ ਦਾ ਅਸਰ:

ਸਮੂਹ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਵਜੋਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਗੂੰਜ ਦਰਸਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਛੱਡਛਾੜਾਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਜੋ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਨੀਂਹ ਨੂੰ ਹਿਲਾਉਂਦੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। [ਰੋਥਾਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2013) 14 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 434; ਭਗਵਾਨ ਜਗੰਨਾਥ ਮਾਰਕਡ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾ□ਟਰ ਰਾਜ (2016) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 537; ਅਤੇ ਕਰਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2022) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 52] ਕਰਨਾਟਕ [ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ']

17.3. ਇਕੱਲੇ ਗਵਾਹ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ:

ਜੇ ਕੋਈ ਗਵਾਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। [ਕਰੁਣਾਕਰਨ ਬਨਾਮ ਤਮਿਲ ਨਾਡੂ ਰਾਜ (1976) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 434; ਅਤੇ ਸਾਧੁਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ (2003) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 231]

17.4. ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੀ ਗਵਾਹੀ:

ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਜੋ ਨੇੜਲਾ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਹੈ, ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ "ਪਕਸ਼ਪਾਤੀ" ਜਾਂ "ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ" ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਮਕੈਨਿਕਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫਾਲਸਸ ਇਨ ਉਨੇ, ਫਾਲਸਸ ਇਨ ਓਮਨੀਬਸ ਦਾ ਸਿਦਾਂਤ ਆਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। [ਭਗਵਾਨ ਜਗੰਨਾਥ ਮਾਰਕਡ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2016) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 537]

17.5 ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬਲਤਾ:

ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੋਹਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਉਪਜੇ ਸੰਦੇਹ ਦਾ ਲਾਭ ਦੇਣ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੰਭਵ ਵਿਚਾਰ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲਗਭਗ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੰਭਵਨੀਯ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਗੋਪਾਲ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (1979) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 355]

17.6 ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਭੇਜਣ 'ਚ ਦੇਰੀ:

ਜਦ ਤੱਕ ਗੰਭੀਰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜਣ 'ਚ ਸਿਰਫ ਦੇਰੀ ਨਾਲ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। [[ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਦੌਦ ਖਾਨ (2016) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 607]

ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਪੂਰਵ-ਤਾਰੀਖਿਤ ਜਾਂ ਪੂਰਵ-ਸਮਾਂ ਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਬਾਹਰੀ ਜਾਂਚਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਭੇਜਣ ਦਾ ਸਮਾਂ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਇੱਕ ਕਾਪੀ ਦਾ ਤੁਰੰਤ ਭੇਜਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਛੇੜਛਾੜ ਜਾਂ ਇੰਟਰਪੋਲੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। [ਮਹਿਰਾਜ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ (1994) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 188; ਅਤੇ ਓਮਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ (2020) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 378]

17.7 ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਿਦਾਂਤ :

ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ, ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਿਦਾਂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਆਧਾਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਦੋਂ ਇਹੀ ਸਿਦਾਂਤ ਹੋਰ ਕਾਰਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਵਾਰ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਦੀ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਆਦਿ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਹ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਜਾਂ ਗਲਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੇ ਇੱਕ ਮੋਟੀਵ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ - ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਨਾਲ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਹਾਈਪੋਥੀਸਿਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2018) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 610; ਅਤੇ ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਪੀ. ਰਾਜ (2023) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ 158]

ਕਈ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸ

ਇੱਕ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਬੀ.ਆਰ ਗਵਾਈ ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ) ਮੈਂਬਰ ਸੀ, ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਿਆ-

"30. ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 149 ਉਸ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਲਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਭਾ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਸਭਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਵਿਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਣਗੇ ਭਾਵੇਂ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੇ ਪਰ ਸਾਰੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਫਿਰ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਂਝੇ

ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਰ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ ਉਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ।" [ਹਰੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ. 2021 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ 1131; ਸ਼ੰਭੂ ਨਾਥ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਬਿਹਾਰ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1960 ਐਸ.ਸੀ 725]

ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਭਾ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦਗੀ ਧਾਰਾ 149 ਅਧੀਨ ਵਿਕਾਰੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। [ਲਾਲਜੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ. (1989) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ 437]

ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਹਮਲਾਵਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਗਵਾਹ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਵਰਣਨ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਲਈ ਹਰ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਿਹੜੇ ਜਾਂ ਕੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ। [ਮਸਾਲਤੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1965 ਐਸ.ਸੀ 202]

ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ:

a) ਅਪੀਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੋਲ ਬਰੀਕਾਰੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ, ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਰਦੋਸ਼ਤਾ ਦੇ ਧਾਰਣਾ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਜੋ ਕੇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੜਾਅਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [ਐਟਲੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਯੂ.ਪੀ ਏ.ਆਈ.ਆਰ 1955 ਐਸ.ਸੀ 807]

b) ਗੁਰੂਦੱਤ ਪਾਠਕ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ [(2021) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 116] ਵਿੱਚ ਗੀਤਾ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ [2022 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ ਆਨਲਾਈਨ 571] ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਰਾਹਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ, ਜੋ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਹੈ, ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਸਰਾਹਨਾ/ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਐਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਲਈ ਮੁੜ ਭੇਜਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਵਧੀਆ ਕਾਰਨ ਹੈ।

17.10 ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਧੀਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ:

ਬਹੁਤ ਖਾਸ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰੀ ਜਾਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਨਾਲ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। [ਸ਼ਰਦ ਬਿਰਧੀਚੰਦ ਸਰਦਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ (1984) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 116]

ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਧੀਨ ਸੀਮਾਵਾਂ ਆਪਣੇ 'ਤੇ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਹਨ ਜਿੱਥੇ ਸਧਾਰਨ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਰਾਹਨਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਜੇ ਸਪਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਖਾਸ ਛੱਡੀ ਗਈ ਅਪੀਲ, ਜੋ ਕਿ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕ□ਤ ਹੈ। [ਕਲਾਮਨੀ ਟੈਕਸ ਬਨਾਮ ਪੀ. ਬਾਲਸੁਬਰਮਾਣੀਅਨ (2021) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 283]

18. ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਅਦਾਲਤ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੇ ਬਿਆਨ, ਜੋ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪਰੋਕਸ ਹਨ, ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ।

19. ਬਾਰ ਦੇ ਪਾਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ, ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਾਮਲਾਤੀ ਵਸਤੂਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਆ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੇ ਇਕੱਲੇ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਯੂ-7 (ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹ) ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਆਪਣਾ ਮਾਮਲਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

“ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣਾ ਮਾਮਲਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ, ਦੰਗਾ ਕਰਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਏ ਗਏ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਘਾਤਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਤਿਆਪਾ ਨੂੰ ਗੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ 13.08.2004 ਨੂੰ ਦੁਪਹਿਰ ਲਗਭਗ 3.00 ਵਜੇ, ਟੇਰਡਾਲ ਤੋਂ ਕਲਤਿੱਪੀ ਜਾਂਦੀ ਸਾਰਵਜਨਿਕ ਸੜਕ 'ਤੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਤਿਆਪਾ ਦਾ ਕਤਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।”

ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਸਰਾਹਨਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਪੁਖਤਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪੁਖਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹਨੁਮੰਤ ਭੀਮੱਪਾ ਰੈੱਡੀ (ਪੀਡਬਲਯੂ-24) ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਨੇ ਇਸਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ; ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਪੀਡਬਲਯੂ-28 ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਅਸਮਾਨਤਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਾਰਜ ਦੇ ਘੰਟੇ 8 ਵਜੇ ਸਵੇਰੇ ਤੋਂ 8.00 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਹਨ, ਮੁੱਖ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਮੇਂ 4.45 ਵਜੇ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਅਸਥਿਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

20. ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕੋਲ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਪਹੁੰਚਣ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਬਾਰੇ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਾਪਿਤ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰੇਕ ਦੇਰੀ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੂਰਵਾਗ੍ਰਹ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ [ਭਜਨ ਸਿੰਘ @ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ (2011) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 421]। ਚੋਟਕਾਊ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ "ਜਾਂਚ ਉੱਤੇ ਅਜਿਹੀ ਦੇਰੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਲਈ ਬੱਧਬੱਧ ਹੈ।" ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਉੱਤੇ ਬਾਰ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੋਈ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਹੋਏ ਪੂਰਵਾਗ੍ਰਹ ਨੂੰ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਅਧਾਰ ਦੇ ਬਿਨਾ ਬਿਆਨ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਯਹਾਂ ਤੱਕ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨਾਲ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵੀ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਨਾਮਨਯੋਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਨਾ-ਪਾਲਣਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਰੀ ਅਸਾਧਾਰਣ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇ। 13.08.2004 ਨੂੰ 4.45 ਵਜੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਤੁਰੰਤ ਅਗਾਊ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ 1.15 ਵਜੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ।

21. ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੰਬਰ 2 ਅਤੇ 4 ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੋਂ ਕੋਈ ਬਰਾਮਦਗੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਹੋਰ ਲੋਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਸਥਾਨ ਉੱਤੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸਨ; ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਕਈ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ, ਇਸ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ; ਅਤੇ ਕਿ ਪੀਡਬਲਯੂ-1 ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਇਸ ਲਈ, ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਮੌਕੇ ਦਾ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਦਾਅਵੇ ਹਨ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਨਾਗਮੁਥੁ ਐਸ., ਅਤੇ ਡਾ. ਕੇ. ਰਾਧਾਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਇਕੱਲੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅੱਠ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਿਆਂਇਕ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਉਸਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਿਰਦਾਰ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

22. ਪੀਡਬਲਿਊ-24 ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਉੱਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ। ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੜ੍ਹਨਾ ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਪੀਡਬਲਿਊ-24 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲਿਖਣ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਨੋਟਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸੰਗਤੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸੀਮਿਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇੰਨੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਸ ਛੱਡ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ। ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਨੂੰ ਹਿਲਾਇਆ ਜਾਂ ਸੰਦਿਗਧ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਕੀਲ (ਪੀਡਬਲਿਊ-24) ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਇਹ ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ? ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਿਤ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਨੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬਚਾਅ ਪਾਸੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵਤੰਤਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਹਰੇਕ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਿ ਕਤਲ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਦੋਨੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਇਕਸਾਰ ਤੌਰ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਗਈ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਵਿਪਰੀਤ ਸਮਾਨ ਰੂਪ ਵਾਲੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ।

23. ਮੁੱਖ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅੱਠ ਲੋਕਾਂ (ਹੁਣ ਛੇ, ਦੋ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਉੱਤੇ ਰੁਕ ਗਈ ਹੈ) ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਇਕੱਲੇ ਗਵਾਹ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀ ਕੁਝ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜਵਾਬ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਬਾਹਰਲੇ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ, ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਤੱਤ ਮੌਜੂਦ ਹਨ - ਜੋ ਕਿ ਸਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਵੇਖੀ ਗਈ ਉੱਚ ਪੱਧਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਆਲੇਦੁਆਲੇ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਜੋ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੀਡਬਲਿਊ-7 ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵੀਕਾਰ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਣਾਲ ਦਾਸ (ਸੁਪਰਾ), ਰੋਹਤਸ਼ ਕੁਮਾਰ (ਸੁਪਰਾ), ਕਰਨ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਕਰੁਣਾਕਰਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

24. ਅਸੀਂ ਮਸਲਤੀ (ਉੱਪਰ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਚਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿਆਂਕਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਦਾ ਵਿਵਾਦ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

25. ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਇੱਕ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਹੈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਭਰਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ; ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਇਕੱਲਾ ਗਵਾਹ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਕਾਰਨ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਹਰਬੰਸ ਕੌਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ [(2005) 9 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 195] ਜੋ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੇੜਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਾਰਨ ਲਈ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਭਾਸਕਰਾਓ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ [(2018) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 591] ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦਾ ਸੁਰ ਵਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਰਾਜੇਸ਼ ਯਾਦਵ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ [2022 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਆਨਲਾਈਨ 150] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:

"30. ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਉਕਤ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਅਦਾਲਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗਣਿਤੀ ਗਣਨਾ ਜਾਂ ਸਿੱਧੀ ਜੈਕਟ ਫਾਰਮੂਲਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੱਚਾਈ ਵੱਲ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜੱਜ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਿਹਤਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਖੁਦ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਬਣਾਉਣ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਅਸਲ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਤਮ ਵਿਵੇਕ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।"

26. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਪੀਡਬਲਿਊ-1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਭਿਆ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਭਗਵਾਨ ਜਗੰਨਾਥ ਮਾਰਕਡ (ਉੱਪਰ), ਰਾਜਸਥਾਨ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਦਨ [(2019) 13 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 653] ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ।

27. ਉਪਰੋਕਤ ਪਿਛੋਕੜ, ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸੁਝਾਅ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਰਾਹਨਾ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀਆਂ

ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀ, ਜੇ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸਬੰਧਿਤ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਈ ਜਾਵੇਗੀ।

ਅੰਕਿਤ ਜੈਨ
ਸਹਾਇਤਾ ਕੀਤੀ : ਆਰਸ਼ ਚੌਧਰੀ, ਐਲ.ਸੀ.ਆਰ.ਏ)

ਅਪੀਲਾਂ ਖਾਰਜ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate